

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. IX. De Crimine Falsi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

Ita Caball. in *Resol. Crimin. casu* 16. num. 6. ubi tales impudicos vocat *Mastupratores*. Farinacius de *Delictis Carnis*. q. 148. n. 39. & Menoch. de *Arbitr. casu*. num. 47. In tremendo autem Dei judicio severissime corripuntur, tum privatione aeternae Beatitudinis, quia teste Apostolo. 1. Cor. 6. 9. Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores Regnum Dei possidebunt. tum celeri morte temporali, ut legitur de duobus Filiis Judae, maritis Thamar, quos Dominus juvenes Vita privavit eo quod rem detestabilem facerent, semen esfundentes super terram. Genes. 38.

TIT. IX.

De Crimine Falsi.

Homoditatus est à Deo in hac vita thesauris tribus, videlicet Honore, ac bona fama; Bonistemporalibus; ac ipsa Vita; in Superiori titulo actum est de Delictis carnis, quae proximorum honorem, & bonam famam praedantur; in praesenti agendum est de Crimine Falsi, quod committunt illi, qui bona temporalia proximi sui sibi satagunt usurpare. Et pro expeditione Tituli videbimus:

1. Quid sit Falsitas?
2. Quoruplex?
3. Quot modis committatur Falsum in contractibus, & in judicio?
4. Quibus poenis puniantur Falsarii de Jure Civili?
5. Quibus de Jure Canonico?
6. An detur Falsitas impunita?

Quò ad Primum. Falsitas est actus dolosus, veritatis mutanda gratia, ad alterum decipiendum factus. l. Nec exemplum. 20. C. Ad legem Cornel. de Falsis. Nicolius *Instit. Civil. lib. 4. tit. 18. num. 80.* Ex qua definitione colligitur, tria esse necessaria in falsitate, ut sit punibilis. Primum, quod commissus sit ex dolo, scienter, & ex prava voluntate; secus enim est, si committatur ex ignorantia, vel ex inadvertentia. Secundò, quod ipsa Falsitas noceat alicui: si enim ex ea nullum nocumentum resultaret, nulla inflingeretur poena. Et tertio, quod immutata sit Veritas; siquidem absque veritatis immutatione, falsum non intrat. DD. quos cumulat Anton. Conciolus in suis *Resolut. Criminal. Verb. Falsum. resol. 2. num. 1.*

Quò ad Secundum. Duplex est Falsitas; Una, quae committitur in contractibus, seu commerciis: & Alia, quae patrat in judiciis; & de utraque in sequenti Quaesito.

Quò ad Tertium. In contractibus, & in commerciis Falsitas committitur, ut plurimum, in numerando, in ponderando, in mensurando; & rem vitiosam scienter tanquam rem bonam, & perfectam tradendo. In omnibus casibus, quidolosè Falsitatem committit, peccat mortaliter; & tenetur ad restitutionem; rescindendo scilicet proximum suum pro damno, quod ex tali fraude, & falsitate passus est, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 62. art. 6. & Rebellus de *Oblig. Just. part. 1. lib. 2. quast. 13.* In judicio autem committit falsitatem, qui utitur scripturis falsis: vel in publicis Instrumentis, aut litteris Apostolicis, vel aliis authenticis Chartis aliquas litteras radit, vel mutat ad occultandum earum verum tenorem, & sensum Veritati contrarium indicandum. l. Majorem. C. de Falsis, cap. 1. & rot. tit. extr. de Crimin. Falsi. Item qui utitur falsis testibus in comprobanda sua intentione in judicio:

ut latè docent Criminalistae; & novissimè Antonell. de *Regim. Milit. Eccles. lib. 6. cap. 26.* atque Nicolius *Instit. Civil. de lib. 4. tit. 18. a num. 80. & segg.* ubi sub numer. 87. explicat plures modos, quibus Litterae Apostolicae dicuntur falsificari, non solum per rasuram; sed etiam per appositionem alterius canapis; chordulæ, vel plumbi, ut ibi per eum; & per Thesaur. de *Penis Ecclesiasticis. part. 2. Verb. Falsum. cap. 4.*

Quò ad Quartum. Cùm crimen Falsi sit mixti Fori, sive committatur in re Ecclesiastica, sive in re profana, ut notant DD. in cap. Cum sit generale. de Foro compet. Poena falsi de Jure Civili in homine libero est deportatio, & bonorum publicatio; in Servo autem est ultimum supplicium. l. 1. §. Poena falsi. ff. ad Leg. Cornel. de falsis. Sed quia hodie tales poenae non sunt in usu; sunt illae infligendae, quae per statuta loci decernuntur; seu ad Judicis arbitrium, idest Fustigatio, seu condemnatio ad tiremes, attentata gravitate, vel levitate falsitatis. l. Saculari. §. Sunt quadam. ff. de Extraord. crimin. l. Hodie. ff. de Penis. Antonell. d. lib. 6. cap. 26. ubi num. 2. scribit, quod pars ipsa, falsitatem in causa committens, causam perdit. l. In fraudem. §. Quoties. ubi Glossa. Verb. cadat. ff. de Jure Fisci. & num. 8. subdit varias poenas, quibus plectuntur Testes falsum deponentes tum in causa criminali, tum in causa civili; ac etiam eos subornantes secundum gravitatem causae, prout DD. ibi per eum allegati.

Quò ad Quintum. De Jure Canonico, praeter supradictas poenas de Jure Civili statutas, Falsarii si sint Clerici deponuntur. cap. Ad Audientiam. De Crimin. falsi. cap. Ad falsarium. eod. tit. Glossa. in c. Cum non ab homine. Vers. postmodum. De Judic. Falsificantes verò Litteras Apostolicas incurrun in Excommunicationem Papae reservatam per Bullam in Cena Domini can. 6. Fautores verò, consulentes, aut mandantes falsificationem, ligantur excommunicatione contenta in d. c. Falsarium, de Crim. falsi; quae tamen non est Papae reservata, ut tradunt Theologi, ac Canonistae apud eundem Antonellum d. lib. 6. cap. 26. num. 2. & Thesaur. de *Pen. Eccles. de Verb. Falsum. c. 4.* ubi num. 4. innuit novam Constitutionem Innocentii Papae X. diei 8. Aprilis 1653. quae confirmat praedictas Censuras, & addit alias gravissimas poenas contra falsificantes Litteras Apostolicas tam datas sub plumbo, quam in forma Brevis sub Annulo Piscatoris. Tandem qui falsificant Litteras Ordinariorum, aut Dimissorias, & cum eis promoventur ad Ordines, sunt ipso Jure suspensi; cumque de hoc crimine fuerint convicti, & condemnati, fiunt infames, ac irregulares. Thesaur. *ibid. c. 5. & in Verb. Ordo. cap. 16.*

Quò ad Sextum, & ultimum. Falsitas non punitur in duobus casibus. Primus est, quando non est dolosa, idest quando fuit commissae ex ignorantia, vel inadvertentia, absque culpa. cap. Inter dilectos, de Excessibus Pralat. Glossa. in d. c. Ad falsarium, Verb. dixerunt. de Crim. falsi. ut si quis uteretur Scripturis apud suos majores reperiis, quae non continerent veritatem; & ipse crederet, eas esse veras; vel si quis expenderit monetam falsam, ab alio habitam tanquam bonam: adeo ut, deficiente dolo semper falsitas sit impunita, tam poena ordinaria, quam extraordinaria, Jul. Clar. in §. Falsum. num. 33. Falsitas

Finacius de Falsitate, quæst. 150. num. 273. & num. 278. Menochius cas. 309. num. 2. & alii plurimi adducti per Conciol. Verb. Falsum, resol. 2. num. 2. & 3. Secundus casus est, quando Falsitas non est nocibilis; & nullum damnum alicui causare potest; ad hoc enim ut sit punibilis, debet esse non solum, Dolosa, sed etiam Damnosa; ut si quis scriberet in proprio Libro se esse creditorem Titii Ducatorum centum; quia Scriptura non probat pro scribente; vel si quis in Testamento nullo, & invalido per alium facto, adiceret legatum ad sui favorem; in his enim, & similibus casibus, quia Falsitas non nocet, remanet impunibilis. Castrensis, conf. 130. per tot. lib. 1. Natta conf. § 88. per tot. part. 4. Farinac. d. quæst. 150. num. 320. Conciol. ubi sup. Resol. 4. & Antonell. de Regim. Milit. Eccl. d. lib. 6. cap. 26. num. 12. Sed utrum sint punibiles, qui fabricant Aurum Chemicum, seu Alchemicum, & illud pro vero auro expendunt? disputant DD. quos allegat Thesaur. de Pœnis Eccl. d. part. 2. Verb. Falsum, cap. 2. ubi plurimi pro utraque opinione; sed affirmativa est probabilior, quia Alchimia prohibita est per Extrav. Unic. de Crimin. falsi. Vide mea Erotemata cap. 22.

T I T. X.

De Homicidio.

Tria sunt bona temporalia, quibus homo à Deo in hac vita ditatur, videlicet Facultates, Honor, & Vita; cumque supra actum sit de delictis, quibus proximus læditur in facultatibus, nempe Furtis, & Usuris; necnon in honore, scilicet adulteriis; & falsitatibus; in præsentem agitur de crimine, quo offenditur in vita, quod est Homicidium; pro cuius criminis explicatione videbimus:

1. Quid sit Homicidium?
2. Quotplex?
3. Quale sit Homicidium necessarium?
4. Quale sit Casuale?
5. Quale sit Culpabile, & quot modis committatur?
6. Quibus pœnis Homicidium puniatur?
7. An in aliquo casu licitum sit Homicidium sui ipsius?

Quò ad Primum. Homicidium communiter definitur à Canonistis, & Theologis, quòd sit iniusta Hominis occisio. Ita Cardin. Toletus lib. 5. cap. 6. num. 1. Dicitur Iniusta, ad denotandum, quòd mors, quæ inferitur per ministros Justitiæ malefactoribus, pro executione sententiæ à competentibus Iudicibus contra eorum vitam servatis servandis, & juxta leges prolata, non dicitur Homicidium. Principes enim; & Iudices ab eis delegati in suis Regnis ad regendos populos habent à Deo facultatem inferendi mortem committentibus delicta: contra quos leges hanc legem mortis decernunt; prout præcepit Deus per Moysen Exod. 22. in illis verbis: Maleficos ne patiaris vivere.

Quò ad Secundum. Sciendum est, plures à DD. assignari Homicidii divisiones. Prima est, quòd aliud est ex publica, & aliud ex privata potestate. Ex publica est mors illata malefactoribus per sententiam Iudicis ritè, ac rectè, & secundum leges prolatam, ut dictum est supra. Item quando Reges, & Principes coacti

sunt ad Jura suorum Regnorum defendenda committere bellum; omnes enim qui moriuntur, ex publica Auctoritate necati dicuntur. Ita Thesaur. de Pœnis Eccl. part. 2. Verb. Homicidium c. 1. Homicidium ex privata potestate est illud, quòd ab Homine privato committitur, & hoc subdividitur; nam aliud vocatur inculpabile; nempe si sit casuale, vel necessarium; & aliud dicitur culpabile; quando ex odio, seu privata vindicta in proximum committitur vel per se, vel per alios, vel ex manifesta violentia, vel proditorie. Thesaurus ubi sup. d. c. 1.

Quò ad Tertium. Homicidium necessarium, & inculpabile est illud, quòd quis committit ad defensionem propriæ Vitæ, vel Honoris, seu bonorum magni momenti, cum moderamine tamen inculpatae tutelæ; videlicet cum tribus requisitis; Uno, quòd sit æqualitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, à quo quis pugnis fuit impetitus. Altero, quòd repercussio fiat incontinenti; si enim intercesserit aliquod temporis spatium, erit vindicta; non necessaria defensio. Tertio, quòd aggressus non possit aliter salvare suam vitam, vel suum honorem, aut bona magni valoris; si enim aliter potest sibi, honori suo, vel bonis prospicere, si occidat aggressorem, reuserit Homicidii. Bordonus Decis. Miscellan. 81. & ibi texx. & DD. & mea Erotemata Eccl. cap. 58. à num. 6. & seqq. ubi plura, & curiosa quæ sita circa Homicidium necessarium commissum cum moderamine inculpatae tutelæ.

Quò ad Quartum. Homicidium Casuale est illud, quòd casu, & præter intentionem agentis committitur, quia ut ait Aristoteles lib. 7. Physicor. Casus est causa agens præter intentionem. Et de hoc casuali Homicidio loquitur l. 1. §. Divus. ff. Ad Leg. Corn. de Sicar. & l. Si putator. ff. Ad Leg. Aquil. ac de eodem habentur texx. in cap. Presbyterum, cap. Continebatur, cap. Significasti. extr. de Homicidio. Necnon in cap. de his, cap. Clerico c. Eo vero. c. Si quis voluntate. cap. Is, qui arbore. & cap. Sape. 50. dist. Circa quòd Casuale Homicidium, ut sit punibile, quamvis alii distinguant, an illud committens dabat operam rei licitæ, vel rei illicitæ? Verior tamen opinio est, quòd in utroque casu non mereatur pœnam; quando adhibuit sufficientem diligentiam; & tunc solum sit punibile, quando agens fuit in lata culpa, vel levi, aut levissima, ut innuunt texx. in c. Quasitum. c. Quantum. 50. dist. & in c. Lator. c. Ex litteris. c. Significasti. & cap. Exhibita, de Homicidio. prout etiam in cap. fin. De his, qui filios occiderunt. Quòd latè demonstrat Emanuel Gonzalez in Comment. ad c. De cetero. num. 8. De Homicidio, ubi plurima dat exempla Homicidiorum Casualium, quæ cum culpa, vel sine culpa committuntur, ibi à Studiosis videnda.

Quò ad Quintum. Homicidium culpabile est illud, quòd ex voluntate directa committitur ab habente animum occidendi, vel causam dante actioni voluntariæ, ex qua sequitur homicidium. l. 1. & l. Divus. ff. Ad Leg. Corn. de Sicar. l. Cum autem. ff. de Edilit. Edicto. cap. Sicut dignum. De Homicidio. cap. 1. §. Si quis hominem. De pace tenenda in usib. Feudor. Idcirco requiritur ad homicidium voluntarium, quòd dolo malo, animoque occidendi perpetratur; & sequatur actus occisionis. Undè inferitur, quòd sapiens in cadaver inimici, aut illud obtruncans, etiam eo animo,